

Lagutskottets betänkande

1979/80:5

med anledning av motioner om ändrad summarisk betalningsprocess, m. m.

Motionsyrkanden

I motionen 1977/78:675 av Bengt Silfverstrand (s) och Eric Jönsson (s) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av nuvarande förfarande för summarisk betalningsprocess, innebärande att handläggningen överflyttas på kronofogdemyndigheten, samt
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om differentierad exekutionsavgift, baserad på indrivningsåtgärdernas omfattning.

I motionen 1978/79:418 av Erik Glimmér (c) och Georg Pettersson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående förenklad indrivning av vissa borgenärs enskilda fordringar.

Gällande ordning

Mål om lagsökning och betalningsföreläggande

Vid sidan av den ordinära domstolsprocessen har enligt svensk rätt sedan gammalt tillämpats ett mera summariskt förfarande. Konungens befallningshavare (KB) kunde således i klara fall förordna om exekution utan dom. Utvecklingen ledde till uppkomsten av en särskild exekutionsprocess hos KB, lagsökning, som borgenär kunde begära i alla fordringsmål. Genom *utsökningslagen (1877:31 s. 1)* infördes ett fastare system. Förfarandet förlades till överexekutor och dess tillämpningsområde begränsades att gälla uteslutande fordringar grundade på skriftligt fordringsbevis.

Genom 1937 års lag om lagsökning och handräckning för fordran flyttades handläggningen av mål om lagsökning och fordringshandräckning från överexekutor till allmän underrätt. Den summariska handräckningsprocessen i övrigt fick dock bli kvar hos överexekutor. Reformen var huvudsakligen av organisatorisk art.

I samband med införandet av rättegångsbalken (RB) ersattes 1937 års lag av den nu gällande *lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslagen)*. 1946 års lag utgör huvudsakligen en formell revision av 1937 års lag. Bl. a. ändrades beteckningen handräckning för fordran till betalningsföreläggande. Såväl lagsökning som betalningsföreläggande tilläm-

pas således i stort sett i samma former som när instituten tillskapades år 1877 resp. år 1937.

Gällande regler om lagsökning och betalningsföreläggande innebär i huvudsak följande.

För till betalning förfallen fordran som grundar sig på skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis kan borgenären i stället för att väcka talan genom stämning lagsöka gäldenären vid tingsrätten. Har borgenären panträtt i bl. a. fast egendom för fordringen kan han genom *lagsökning* också söka betalning direkt ur den pantsatta eller intecknade egendomen. Ansökan om lagsökning görs skriftligen. Tas ansökan upp förelägger rätten gäldenären att svara skriftligen inom viss kortare tid efter det gäldenären fått del av ansökan. Underlåter gäldenären att svara avgörs målet på de skäl borgenären anfört. Svarar gäldenären på ansökningen kan rätten förelägga borgenären att bemöta svaret med påminnelser. Om gäldenären bestrider lagsökningsyrkandet skall under vissa i lagen närmare angivna omständigheter målet hänskjutas till rättegång i ordinär ordning. Om lagsökningen inte avvisas eller hänskjuts till rättegång avgör rätten målet genom utslag (*lagsökningsutslag*). Enligt detta åläggs gäldenären betalningsskyldighet eller, i fall av panträtt, fastställs fordringen att utgå med förmånsrätt i den egendom där panträtten gäller. Något ogillande av borgenärens talan kan alltså inte ske i lagsökningsmål.

Gäldenären får söka återvinning mot utslag varigenom borgenärens talan bifallits. Återvinning skall sökas inom en månad från det gäldenären fått del av utslaget. Återvinning söks vid den tingsrätt som meddelat utslaget. Återvinningsmålet handläggs som ett vanligt tvistemål enligt RB:s bestämmelser.

För fordran som inte avser skadestånd och som inte grundar sig på skriftligt fordringsbevis kan borgenären söka *betalningsföreläggande*. Ansökan om betalningsföreläggande görs skriftligen eller muntligen vid tingsrätt. Den får endast avse en gäldenär. Rätten förelägger gäldenären att inom viss kortare tid från det han fått del av ansökningen inkomma med bestridande till rätten vid påföljd att utmätning eljest kan ske hos honom. I föreläggandet anges också vilka kostnader som gäldenären riskerar att få ersätta. Om ansökningen lämnas obestridd utfärdar rätten ett s. k. slutbevis enligt vilket utmätning får äga rum för fordringen och kostnaderna i målet. Bestrider däremot gäldenären ansökningen har borgenären en månad på sig att begära att målet såsom tvistigt hänskjuts till rättegång. Gör han inte det förfaller ansökningen och målet avskrivs från vidare handläggning. Har slutbevis meddelats kan gäldenären söka återvinning vid tingsrätten. Utgångspunkten för återvinningsfristen är dock här en annan än vid lagsökningsutslag eller tredskodom. Fristen räknas nämligen inte från delgivning av slutbeviset utan från utmätning p. g. a. beviset. Tidsfristen är dock densamma, en månad. Enligt rättspraxis medför ett resultatöst utmätningförsök inte att återvinningsfristen börjar löpa.

I fråga om kostnader i lagsökningsmål tillämpas RB:s bestämmelser om rättegångskostnader i tvistemål. Huvudregeln är följaktligen att den förlorande parten skall ersätta motparten dennes rättegångskostnader. Eftersom talan i lagsökningsmål inte kan ogillas är dock gäldenärens möjligheter till ersättning begränsade till fall där lagsökningen avvisas eller återkallas sedan gäldenären ingått i svaromål. I mål om betalningsföreläggande gäller att i princip endast borgenären kan få ersättning för kostnad. Om borgenären fordrar ersättning anger, som framgått, rätten redan i föreläggandet till gäldenären hur stor kostnad som godtas för den händelse slutbevis kommer att meddelas.

Vid båda dessa typer av summariska förfaranden gäller att den ersättningsgilla kostnaden är maximerad i lag. Enligt kungörelsen (1974:811; omtryckt 1979:331) om ersättning för inkassokostnad och kostnad i mål om lagsökning eller betalningsföreläggande får ersättning för inkassoåtgärder som vidtagits före ansökningsutgå med, i allmänhet, högst 100 kr. För borgenärens eget arbete med anledning av målet samt för arvode till ombud eller biträde får ersättning utgå med skäligt belopp, dock högst 150 kr. i lagsökningsmål och 125 kr. i mål om betalningsföreläggande om inte särskilda skäl föreligger. Dessutom utgår ersättning för ansöknings- och expeditonsavgifter samt för vissa andra kostnader.

Handräckning enligt utsökningslagen

Enligt utsökningslagen (1877:31 s. 1, UL) kan överexekutor (länsstyrelsen) i vissa fall förordna om handräckning. Sådan handräckning kan avse kvarstad, skingringsförbud eller annan säkerhetsåtgärd. Vidare kan överexekutor enligt 191 § UL förordna om handräckning för återställande av besittning eller annat förhållande som har rubbats. Han kan också enligt 192 § UL meddela handräckning för avhysning av bl. a. arrendator och hyresgäst när nyttjanderätten har upphört. Handräckningsförfarandet är helt skriftligt. Handräckning enligt 191 och 192 §§ UL utgör former av summarisk process som är närbesläktade med den summariska betalningsprocessen enligt lagsökningslagen.

I utsökningsmål gäller enligt 197 § UL att överexekutor bestämmer efter vad som är skäligt om och till vilket belopp den tappande parten skall ersätta den vinnande parten för hans kostnad i målet. Bestämmelsen anses utesluta att ersättning tillerkänns den förlorande parten. I övrigt skall bestämmelserna i 18 kap. RB tillämpas analogt.

Enligt praxis utgår inte hos överexekutor någon ersättning till sökanden i mål om handräckning för säkerhetsåtgärd även om ansökningsmålet har bifallits. Anledningen är att sökandens materiella rätt ännu inte har blivit prövad.

I mål hos överexekutor och utmätningsman skall statsverkets kostnader för förfarandet ersättas av sökanden. Ersättningen uttas i form av en exekutionsavgift. Bestämmelserna om exekutionsavgift finns i exekutions-

avgiftskungörelsen (1971:1027). Exekutionsavgift utgår i form av utsökningsavgift, försäljningsavgift och tilläggsavgift. Storleken av de två förstnämnda avgifterna är maximerad i kungörelsen. Utsökningsavgiften är 100 kr. (i vissa fall lägre) och beräknas särskilt för varje slag av åtgärd som begärs. Försäljningsavgiften, som uttas vid försäljning av gods genom överexekutors eller utmätningmans försorg, är relaterad till försäljningssummans storlek, men får högst vara 1 000 kr. Tilläggsavgift utgår när särskild kostnad uppkommer för åtgärd i målet. Avgiften motsvarar kostnaden.

Vissa utredningar m. m.

Frågan om en översyn av den summariska betalningsprocessen har under senare år varit aktuell i olika sammanhang. *Lagberedningen* föreslog i sitt betänkande (SOU 1963:28) Utsökningsrätt II bl. a. att målen om betalningsföreläggande skulle flyttas från de allmänna domstolarna till kronofogdemyndigheterna. Förslaget kom av olika skäl inte att bli genomfört. Saken togs upp på nytt i den inom justitiedepartementet upprättade *departementspromemorian* (*Ds Ju* 1972:20) *Summarisk betalningsprocess*. I promemorian förordades att instituten lagsökning och betalningsföreläggande skulle slås samman till ett enhetligt förfarande som skulle handläggas av kronofogdemyndigheterna. Praktiska skäl ansågs tala för en sådan lösning, bl. a. det förhållandet att denna typ av mål i allmänhet är av enkel beskaffenhet och mycket sällan övergår i ordinär rättegång. Det antogs vidare vara av värde att den summariska betalningsprocessen och utsökningsförfarandet närmades till varandra. Inte heller detta förslag ledde till lagstiftning.

År 1973 avgav *lagberedningen* sitt huvudbetänkande (SOU 1973:22) Utsökningsbalk med förslag till *ny utsökningsbalk*. I 1963 års betänkande hade lagberedningen tänkt sig att bestämmelser om betalningsföreläggande skulle införas i den blivande utsökningsbalken. Det år 1973 framlagda förslaget innehöll dock inte några sådana regler. Lagberedningen anförde som skäl härför att det visserligen lät sig göra att foga in dylika regler i balken men att detta inte kunde ske utan en viss förlust från systematisk synpunkt. Reglerna om betalningsföreläggande kunde enligt beredningen utan praktiska olägenheter kvarstå i en särskild lag. Beredningen hänvisade också till att reglerna om lagsökning och betalningsföreläggande var föremål för utredning inom justitiedepartementet och att resultatet av denna utredning inte borde föregripas.

Lagberedningen föreslog vidare att överexekutors befogenhet att förordna om handräckning skulle föras över till kronofogdemyndighet. Beredningen utgick därvid från att de organisatoriska förutsättningarna för kronofogdemyndigheterna att ta över dessa uppgifter skulle komma till stånd genom en radikal minskning av antalet kronofogdedistrikt. Riksdagen har emellertid senare beslutat att den hittillsvarande indelningen i 81 kronofogdedistrikt skall behållas (prop. 1977/78:129, CU 1977/78:26, rskr 1977/78:253). Förut-

sättningarna för en överflyttning av handräckningsmålen till kronofogdemyndighet är alltså numera annorlunda.

I remiss till lagrådet den 16 mars 1978 har lagts fram förslag till en *ny utsökningsbalk* som skall ersätta UL. Enligt förslaget skall överexekutorsinstitutionen avskaffas och överexekutors uppgifter på det exekutiva området föras över till kronofogdemyndigheten. Detta gäller emellertid inte handräckningsmålen. Flera faktorer medverkar enligt remissen till detta ställningstagande. Ett viktigt skäl är att det nu inte längre är aktuellt att ändra på den nuvarande indelningen i kronofogdedistrikt. Att inordna handräckningsmålen i den bestående organisationen skulle möta betydande svårigheter. Vidare är handräckningsmålen i stor utsträckning koncentrerade till ett fåtal län, varför åtskilliga kronofogdemyndigheter skulle få ett alltför litet antal sådana mål. Den skyndsamma handläggning som en handräckningsansökan ibland kan kräva skulle troligen inte alltid kunna tillgodoses hos de minsta kronofogdemyndigheterna. Till detta kommer att befogenheten att förordna om handräckning är en direkt judiciell uppgift och att det därför enligt remissen principiellt framstår som mindre lämpligt att uppgiften skall åvila kronofogdemyndigheten.

En proposition med förslag till utsökningsbalk kan väntas under våren 1980.

Mot bakgrund av det anförda har inom justitiedepartementet undersökts möjligheten av att i stället flytta handräckningsmålen till allmän domstol. Därvid har en samordning med den summariska betalningsproceesen övervägts. Resultatet av dessa överväganden har redovisats i *departementspromemorian (Ds Ju 1977:5) Summarisk process*. I promemorian föreslås att mål om lagsökning och betalningsförläggande samt de nuvarande instituten enligt 191 och 192 §§ UL förs samman till ett gemensamt förfarande, benämnt lagsökning. Förfarandet skall vara skriftligt och målen skall handläggas vid allmän underrätt. I fråga om handräckning för säkerhetsåtgärd enligt UL förordas att de nuvarande reglerna i 15 kap. RB om civilprocessuella säkerhetsåtgärder byggs ut till att omfatta även de fall som nu uteslutande regleras i UL, dvs. handräckning när talan inte har väckts vid domstol. Något förslag till en sådan reglering läggs dock inte fram i promemorian.

Promemorian har remissbehandlats.

Regeringen har i remiss till lagrådet den 28 juni 1979 lagt fram förslag till *handräckningslag*. Lagen innebär att en ny skriftlig summarisk process införs vid allmän domstol. I anslutning till vad som föreslagits i lagrådsremissen om utsökningsbalk föreslås nu att den summariska processen inför överexekutor enligt 191 och 192 §§ UL, dvs. handräckning för återställande av rubbad besittning m. m. samt vräkning, ersätts med ett liknande förfarande inför allmän domstol. Det nya förfarandet föreslås få beteckningen "handräckning" och den nya lagen i ämnet "handräckningslag". Enligt förslaget skall det nya förfarandet stå öppet för all slags fullgörelsetalan som inte avser

betalningsskyldighet. Tillämpningsområdet vidgas alltså i förhållande till vad som nu gäller enligt 191 och 192 §§ UL. Förfarandet skall också tillämpas i de fall då överexekutor f. n. meddelar handräckning enligt särskilda bestämmelser i t. ex. byggnads-, naturvårds- och miljöskyddslagstiftningen.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft samtidigt med utsökningsbalken, dvs. tidigast under år 1981.

I remissen framhåller chefen för justitiedepartementet bl. a. följande.

De tidigare reformförslagen rörande summarisk betalningsprocess har huvudsakligen rört frågan om vilken myndighet som skall svara för denna process. En översyn av lagsökningslagen är enligt departementschefen emellertid påkallad även av andra skäl. Bl. a. kan man överväga lämpligheten av den nuvarande uppdelningen i två olika förfaranden. Enligt departementschefen finns det ett starkt samband mellan den summariska processen och vanlig civilprocess. Det finns skäl som talar för att den summariska processen mer än nu samordnas med det vanliga rättegångsförfarandet enligt RB. Rättegångsförfarandet vid allmän domstol ses f. n. över av rättegångsutredningen (Ju 1977:06). Rättegångsutredningen har upplyst att den överväger i vad mån en sådan samordning är möjlig. I remissen anförs att starka skäl därför talar för att resultatet av rättegångsutredningens arbete bör avvaktas innan ställning tas till hur den summariska processen slutgiltigt bör utformas. I fråga om den summariska betalningsprocessen kan enligt föredraganden reformbehovet knappast anses så överhängande att inte översynen skulle kunna anstå ytterligare någon tid.

I remissen framhålls att saken ligger annorlunda till i fråga om handräckningsmålen. Beträffande dessa mål bör, anförs det, lagstiftningen förberedas i så god tid att den kan träda i kraft samtidigt med utsökningsbalken. Med anledning av att överexekutorsinstitutionen föreslås upphöra när utsökningsbalken träder i kraft måste ställning tas till vilken myndighet som skall överta handräckningsmålen. Enligt departementschefen talar åtskilliga skäl för att handräckningsmålen bör övertas av allmän domstol. Vissa av dessa mål, nämligen handräckning för återställande av rubbad besittning o. d. och avhysning enligt 191 och 192 §§ UL, företer stora likheter med den summariska betalningsprocessen. Den i remissen förordade lösningen innebär att den föreslagna handräckningslagen i huvudsak omfattar denna typ av mål. Övriga handräckningsmål bör enligt departementschefen regleras i samband med att förslag så småningom framläggs till följdlagstiftning till utsökningsbalken.

Rättegångsutredningen (Ju 1977:06) tillkallades den 3 februari 1977 för att se över rättegångsförfarandet vid allmän domstol. Enligt sina direktiv skall utredningen överväga hur rättegångsförfarandet skall kunna göras mer flexibelt och därigenom snabbare och billigare för parterna utan att befogade rättssäkerhetskrav sätts åt sidan. Både tvistemål och brottmål omfattas av uppdraget. Utredningen har att ta upp frågor rörande t. ex. förfarandets uppdelning på förberedelse och huvudförhandling, avvägningen mellan

skriftlig och muntlig handläggning, behovet av parts personliga inställelse, anordnandet av bevisning samt ansvaret för rättegångskostnadernas fördelning mellan parterna. Genom tilläggsdirektiv i juni 1977 har utredningen vidare erhållit i uppdrag att pröva frågan om inrättande av jourdomstolar i brottmål. Utredningen är oförhindrad att pröva även andra frågor som har samband med strävandena efter ett snabbare och mera flexibelt förfarande. Någon fullständig översyn av RB:s regelsystem bör dock inte göras.

Utredningen har i juni 1978 avgivit en promemoria med förslag till försöksverksamhet med användning av telefon i rättegång (jfr prop. 1978/79:88, JuU 1978/79:25, rskr 1978/79:189).

Motionsmotiveringar

I *motionen 1977/78:675* framhålls att det är mycket angeläget att den summariska betalningsprocessen blir så rationell, enkel och billig som möjligt utan att därigenom rättssäkerheten eftersätts. Motionärerna hänvisar till den ovan nämnda departementspromemorian från år 1972 och till de skäl som i promemorian anfördes för att handläggningen av mål om lagsökning och betalningsföreläggande skulle överföras till kronofogdemyndighet. Det kan enligt motionens upphovsmän med fog hävdas att värdet av en sammankoppling av den summariska indrivningsprocessen och utmätningförfarandet skulle vara mycket stort eftersom över 90 % av målen om lagsökning och betalningsföreläggande fullföljs genom ansökan om exekution. Motionärerna hävdar att en utebliven organisatorisk förändring av kronofogdeorganisationen knappast kan vara ett bärande skäl för att avstå från den uppenbara förenkling av den summariska betalningsprocessen som det enligt dem skulle innebära att överföra hela handläggningen till kronofogdemyndigheten. Enligt motionärerna borde borgenären kunna vända sig direkt till kronofogden och kravhandlingarna kunna utgöra exekutionstitel i och med att kravet godkänts av gäldenären. Bestrids kravet skulle enligt motionärens förslag borgenären hänvisas till domstol för att få sin fordran prövad.

I *motionen* föreslås vidare att en differentierad exekutionsavgift införs. Avgiftens storlek skulle anpassas efter åtgärdernas omfattning vid indrivningen. En fördel med ett sådant system skulle enligt motionärerna vara att många fordringsägare kunde avstå från att anlita inkassobyråer, vars medverkan medför ytterligare kostnader.

I *motiveringen till motionen 1978/79:418* påpekas att kommuner, landstingskommuner och staten ofta har fordringar på enskilda för utförda tjänster och leveranser. Vid utebliven betalning måste man inom den kommunala eller statliga förvaltningen utreda anledningen till betalningsdröjsmålet, avgöra om rättsliga åtgärder skall vidtas och – om så är fallet – antingen genom något eget organ eller genom utomstående ombud driva processen vid domstol. Enligt motionärerna borde för dessa inkasseringsavgifter i stället statens eget organ, kronofogdemyndigheten, anlitas. Motionärerna framhål-

ler att med nuvarande kronofogdeorganisation exekutiv personal finns på ungefär 180 platser i landet. Exekutionsväsendets personal har därmed möjlighet att utan större kostnad nå gäldenären i den mån ett personligt sammanträffande skulle behövas. Den fortsatta handläggningen av ärendet skulle avsevärt förenklas. Enligt motionsförslaget skulle kronofogdemyndigheten först kräva gäldenären på betalning och därefter – om betalning inte sker – söka klarlägga om gäldenären vitsordar skulden. Erkänns skulden skulle fordringsbeloppet genast kunna uttas på exekutiv väg genom utmätning i lös egendom, fastighet, livränta eller sjukpenning. Fordringshandlingen jämte erkännandet skulle härigenom bli exigibel. Motionärerna anför att en liknande handläggning i dag är möjlig när det gäller betalning av inropat gods på offentlig auktion (55 § UL). Den föreslagna, förenklade indrivningsrutinen i mål där stat eller kommun är fordringsägare skulle enligt motionärerna medföra ringa kostnader för gäldenärerna och innebära att borgenärerna fick betalt snabbare. Dessutom skulle man få ett enhetligt förfaringsätt i det allmännas inkassoverksamhet gentemot medborgarna.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om en förenkling av den summariska betalningsprocessen aktualiserades genom en motion vid 1975/76 års riksmöte. Enligt motionären borde – senast i samband med den aviserade propositionen angående ny utsökningsbalk – förslag framläggas till bestämmelser som skulle möjliggöra ett slopande av systemet med lagsökningsutslag och bevis om betalningsföreläggande. Enligt ett av motionären framlagt förslag skulle fordringsanspråket anmälas direkt till kronofogdemyndigheten och inte, som nu, hos tingsrätten. Bestreds ej anspråket skulle kronofogden omedelbart kunna påbörja det exekutiva förfarandet. I annat fall skulle ansökningen hänskjutas till rättegång.

Lagutskottet konstaterade i sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1975/76:26 att gällande lagstiftning om lagsökning och betalningsföreläggande visserligen fungerade väl, men att den var gammal och att förenklingar och förbättringar i den summariska betalningsprocessen troligen kunde göras. Utskottet hänvisade till den utredningsverksamhet som fortfarande pågick på området och framhöll att de överväganden om den framtida utformningen av den summariska betalningsprocessen som sålunda gjordes inte borde föregripas genom uttalanden av riksdagen om hur systemet lämpligen borde utformas. Utskottet, som på denna grund avstyrkte bifall till motionen, underströk dock vikten av att den summariska betalningsprocessen blev så rationell, enkel och billig som möjligt utan att härigenom rättssäkerheten eftersätts.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet två motioner vari begärs ändringar i den summariska betalningsprocessen.

Svensk rätt tillämpar sedan gammalt vid sidan av den ordinära domstolsprocessen ett mera summariskt förfarande. En borgenär kan härigenom på ett snabbt och bekvämt sätt få ett åläggande för gäldenären att betala borgenärens fordran. Grundar sig fordringen på ett skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis kan borgenären i stället för att väcka talan genom stämning lagsöka gäldenären. Underlåter gäldenären att efter delgivning låta avhöra sig avgörs målet på de skäl borgenären anfört, dvs. betalningsskyldighet åläggs gäldenären. Bestrider gäldenären lagsökningen kan han under vissa särskilt angivna förutsättningar få målet hänskjutet till rättegång i ordinär ordning. I övriga fall meddelar rätten lagsökningsutslag varigenom betalningsskyldighet åläggs gäldenären. Saknar borgenären skriftligt fordringsbevis kan han i stället få en grundval för exekution genom att söka betalningsföreläggande. Bestrider gäldenären ansökningen har borgenären möjlighet att begära att målet såsom tvistigt hänskjuts till rättegång i ordinär ordning. Om ansökningen lämnas obestridd utfärdar rätten ett s. k. slutbevis enligt vilket utmätning får äga rum för fordringen och kostnaderna i målet. Sedan en borgenär erhållit lagsökningsutslag eller slutbevis kan han vända sig till kronofogdemyndighet och begära utmätning för sin fordran.

Statsverkets kostnader för utmätningsförfarandet uttas av sökanden i form av en exekutionsavgift, som i sin tur består av utsökningsavgift, försäljningsavgift och tilläggsavgift. Storleken av de två förstnämnda av dessa avgifter har maximerats i lag. Tilläggsavgift ugår när särskild kostnad uppkommer för åtgärd i målet och motsvarar denna kostnad i storlek.

I motionen 1977/78:675 framhålls det angelägna i att den summariska processen blir så rationell, enkel och billig som möjligt utan att därigenom rättssäkerheten eftersätts. Från dessa utgångspunkter är det enligt motionärerna lämpligt att handläggningen av mål om lagsökning och betalningsföreläggande förs över till kronofogdemyndigheterna. Värdet av en sammankoppling av dessa slag av mål och utmätningsförfarandet anser motionärerna vara mycket stort. Enligt motionsförslaget skall fordringsanspråket anmälas direkt hos kronofogdemyndigheten och inte som nu hos tingsrätten. Bestrider gäldenären fordringsanspråket skall ärendet hänskjutas till rättegång i ordinär ordning. Om bestridande ej sker inom förelagd tid kan kronofogden omedelbart påbörja det exekutiva förfarandet. Lagsökningsutslaget och slutbeviset i mål om betalningsföreläggande skulle således kunna undvaras. I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om lagstiftning med det av motionärerna angivna innehållet. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen begär att exekutionsavgiften differentieras så, att den bättre anpassas efter åtgärdernas omfattning vid indrivningen.

I motionen 1978/79:418 anförs att staten, kommunerna och landstingen

borde ha möjlighet att anlita kronofogdemyndigheterna för inkassoärenden i stället för att, som nu, vara hänvisade till andra organ inom förvaltningen eller till privata inkassoföretag. En sådan möjlighet skulle kunna förenkla den fortsatta handläggningen av ärendet. Om betalning inte sker men gäldenären erkänner skulden borde kronofogden omedelbart kunna få vidta exekutiva åtgärder. Domstolsförfarandet kan härigenom undvaras och borgenären behöver endast vända sig till en instans. De förenklade rutinerna skulle enligt motionärerna medföra lägre kostnader för gäldenärerna och snabbare betalning till borgenärerna.

Utskottet erinrar om att nu gällande lagstiftning om lagsökning och betalningsföreläggande är av relativt gammalt datum. Det är enligt utskottets mening sannolikt att betydande förenklingar och förbättringar i den summariska betalningsprocessen kan göras. Som framgår av redogörelsen ovan (s. 4–7) har frågan om en översyn av lagstiftningen också länge varit aktuell. De reformförslag som har lagts fram har dock hittills inte lett till lagstiftning. De tidigare förslagen rörde huvudsakligen frågan om vilken myndighet som skall svara för den summariska betalningsprocessen. I 1977 års departementspromemoria förordades däremot en mera omfattande förändring av lagstiftningen. Bl. a. föreslogs att de nuvarande handräckningsinstituterna i 191 och 192 §§ utsökningslagen (UL) samt målen om lagsökning och betalningsföreläggande skulle föras samman till ett gemensamt förfarande, benämnt lagsökning, vid allmän underrätt. I en i juni 1979 avlämnad lagrådsremiss har regeringen på grundval av den ovannämnda departementspromemorian lagt fram förslag till en ny handräckningslag. Förslaget innebär bl. a. att den summariska processen inför överexekutor enligt 191 och 192 §§ UL ersätts med ett nytt handräckningsförfarande inför allmän domstol. Förslaget innehåller däremot inga ändringar i den summariska betalningsprocessen. I lagrådsremissen framhåller justitieministern att en översyn av lagsökningslagen visserligen är påkallad av flera skäl. Enligt hans mening bör dock resultatet av den år 1977 tillkallade rättegångsutredningens arbete avvaktas innan ställning tas till hur den summariska processen slutgiltigt bör utformas.

Utskottet anser det angeläget att den summariska betalningsprocessen snarast reformeras. De överväganden om dennas framtida utformning som pågår bör enligt utskottets mening inte föregripas genom uttalanden av riksdagen om hur systemet lämpligen skall utformas. Utskottet vill för sin del endast stryka under vikten av att den summariska betalningsprocessen blir så rationell, enkel och billig som möjligt utan att härigenom rättssäkerheten eftersätts.

På anförda skäl avstyrker utskottet bifall till motionerna 1977/78:675 och 1978/79:418.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1977/78:675 och 1978/79:418.

Stockholm den 6 november 1979

På lagutskottets vägnar

LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Inger Lindquist (m)*, Stig Olsson (s)*, Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp) och Stina Andersson (c).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

